

Vår referens:
Petra Larsson
petra.larsson@rtp.se

Till:
Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
u.s.remissvar@regeringskansliet.se
Dn U2025/01067

Sundbyberg den 27/6 2025

Remiss av Förbättrat stöd i skolan (SOU 2025:44)

Personskadeförbundet RTP är en politiskt obunden medborgarrättsorganisation som arbetar för ett universellt utformat samhälle, där medborgarna har rätt till en livsinriktad och individuellt anpassad rehabilitering för att kunna leva ett så aktivt och självständigt liv som möjligt. Förkortningen RTP står för rehabilitering, tillgänglighet och påverkan.

Personskadeförbundet RTP vill lyfta följande generella synpunkter:

Det finns delar av utredningens förslag som var för sig kan ha positiva effekter för elever som behöver stöd i skolan. Men den systemomvandling som utredningens förslag kommer att innebära blir övervägande negativ för elever, framförallt för elever i behov av stöd. Med anledning av detta avstyrker vi remissen i sin helhet.

En oroande utveckling mot segregering i skolan

Vi är djupt oroade över den sammantagna bilden av de förslag som presenteras i en rad SOU:er på skolområdet under 2024 och 2025. Förslagen pekar mot en alltmer segregerad skola där barn och elever som inte faller inom en allt snävare norm riskerar att exkluderas från ordinarie undervisning. Förslagen är i flera fall repressiva och straffande, där barns rätt till utbildning, inflytande och delaktighet åsidosätts – en utveckling som står i direkt kontrast till både Barnkonventionen och Funktionsrättskonventionen samt principerna om en inkluderande utbildning för alla. De sammantagna åtgärderna som föreslås, vilka sägs ska främja trygghet och studiero, sker på bekostnad av barn och elever som inte passar in i normen.

Fokus på att problematisera barn och elever i stället för att skapa fungerande skol- och lärmiljöer

Många av förslagen förstärker den tydliga trenden inom skolan att lägga problemet på barnet, samtidigt som skolans ansvar att skapa inkluderande och välfungerande skol- och lärmiljöer ofta förbises. Vi är övertygade om att om man i stället satsade på förebyggande och främjande insatser kring skolans miljöaspekter, skulle behovet av att lappa och laga kring olika stödformer avsevärt minska. En sådan ansats skulle snarare bidra till ökad trygghet och studiero. I dagsläget utgår man från den missriktade uppfattningen att inkluderingen har gått

för långt – begränsad till att endast handla om den fysiska placeringen av eleven. Begreppet inkludering är mycket bredare än så, och handlar om att skolan ska utformas för att möta alla barns behov utifrån sociala, kommunikativa, pedagogiska och fysiska aspekter – att se på barnet eller eleven ur ett helhetsperspektiv.

Enligt utredningen krävs det specialpedagogiska insikter hos lärare för att realisera extra anpassningar i den ordinarie undervisningen. Samtidigt föreslås att samma lärare fortsatt ska kunna ge alla elever ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande för att de ska kunna följa undervisningen och utifrån sina egna förutsättningar utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Vi ser dock inga förslag om hur lärarna ska uppnå de specialpedagogiska insikter som krävs. Det vi ser är en nygammal skrivning, som en gång var för luddig och som missgynnade barn och elever med funktionsnedsättning. En annan given utgångspunkt måste vara att barn och elever med funktionsnedsättning behöver kontinuerliga anpassningar och stöd, även om det i grad kan variera över tid. Med de skrivningar som nu föreslås skulle det i praktiken innebära att elever som har sådana behov inte längre alls ska kunna delta i den ordinarie undervisningen. Elever som behöver anpassningar och stöd kommer således hänvisas till särskilda lösningar. Ytterst handlar det om vilken skola och vilket samhälle vi vill ha. Skolan har ett demokratiskt och kompensatoriska uppdrag som vi menar åsidosätts, vilket är beklämmande.

Förslag som urholkar rättssäkerheten

Vi ser särskilt allvarligt på vissa direktiv och förslag som riskerar att urholka barns och elevers rättssäkerhet. Exempel på detta är förslag om minskad dokumentation, där vi menar att det är viktigt att ha en tydlig och rättssäker dokumentationshantering av elevers stödbehov. En urholkning riskerar särskilt att drabba barn med komplexa behov. Det finns också flera förslag om minskat inflytande för både elever och vårdnadshavare. Med en minskad dialog riskerar snarare ännu färre elever med funktionsnedsättning nå skolans mål, eftersom vårdnadshavares kunskap om barnet är central och kan utgöra ett stöd för lärare och annan skolpersonal. Och om vi lyssnar till elever med funktionsnedsättning så säger de själva att det är just delaktighet och inflytande, att bli lyssnad på, som utgör den stora skillnaden mellan en fungerande skolgång och en misslyckad.

Diskriminering och bristande respekt för internationella åtaganden

Barn och elever med funktionsnedsättning utsätts för strukturell diskriminering i skolan. Bristen på tillgänglighet för barn och elever med funktionsnedsättning i skolan är enligt Diskrimineringsombudsmannen (DO) en av de vanligaste grunderna för anmälningar. Vissa av de föreslagna åtgärderna i aktuella skolutredning riskerar att ytterligare öka diskrimineringen och därmed förvärra situationen för denna grupp.

Dessutom strider många av de aktuella förslagen mot Sveriges internationella åtaganden enligt Barnkonventionen, Funktionsrättskonventionen och FN:s globala mål 4. Dessa åtaganden betonar vikten av en inkluderande och likvärdig utbildning av hög kvalitet för alla barn, inklusive barn med funktionsnedsättning. FN:s globala mål lyfter särskilt fram tillgänglighet för elever med funktionsnedsättning under principen "Leave no one behind."

Inom utbildningsområdet verkar det faktum att Barnkonventionen är svensk lag inte ha fått något som helst genomslag. Utöver det har regeringen inte heller på utbildningsområdet utgått från det övergripande nationella funktionshinderpolitiska målet, som utgår från principen om

universell utformning och att identifiera och åtgärda hinder i tillgängligheten utan går i helt motsatt riktning med fler särskiljande lösningar i skolan.

I utredningen problematiseras inkludering och istället lyfts särskiljningar fram, Personskadeförbundet RTP delar inte utredningens bild om att inkluderingen har gått för långt, snarare är inkludering nödvändigt för att skapa delaktighet och sammanhang. Skolan behöver rymma både inkludering och särskiljningar och inte ställa dessa mot varandra.

Skolsystemet ska vara ett stöd och hjälpa alla våra elever att klara skolan, de reformer som görs på skolområdet får inte skapa ett system för systemets skull, tvärtom måste systemet vara designat för största möjliga nytta för eleven. De förändringar som utredningen föreslår riskerar att bli kostnadsdrivande och det viktigt att från statligt håll tillföra adekvata resurser för att kunna implementera förändringar och kompetensutveckla berörda professioner inom skolan. Vi ser utöver detta ett behov av att utbilda fler lärare och specialpedagoger och att det i lärarutbildningen ingår mer kunskap om funktionsnedsättningar och hur man kan skapa en tillgänglig lärmiljö.

En risk med utredningens förslag är att de samlat förutsätter mer lärarresurser, utökade lokaler och en organisering av stödinsatser. Detta kan påverka förutsättningarna för ordinarie undervisning och särskilt stöd negativt.

I den här utredningen, liksom i flera andra utredningar, är det tydligt att man vill minska på kravet på dokumentation, men det får inte ske på bekostnad av barns och elevers delaktighet och rättssäkerhet.

Slutligen vill vi starkt rekommendera att man följer utredningens förslag om att frågan om grupper och klassers storlek behöver utredas vidare. Färre elever i varje klass skulle ge lärare mer tid för stöd till varje elev och detta skulle gynna alla elever och skapa en inkluderande och delaktig skola.

6.1 Bestämmelserna om extra anpassningar ska avskaffas i samtliga skolorformer

Personskadeförbundet RTP avstyrker förslaget i sin helhet och ser med oro på att utredningens förslag inte tar upp behov av stöd för de elever som har behov av extra anpassningar som ligger utanför kunskapshöjande behov. Om en elev behöver stöd i form av extra anpassningar för att klara vissa moment under en skoldag så kommer det inte att lösas med extra stöd i svenska eller matematik. Att ersätta den typen av anpassningar med ledning och stimulans anser vi är ett otydligt stöd som behöver förtydligas så att även elever i behov av annat stöd än ämneskunskapsinhämtning får rätt insatser. Ledning och stimulans handlar i slutändan om lärarens lektioner och vi vill se ett förtydligande av begreppet då det kan upplevas som otydligt. Den pedagogiska lärmiljön behöver vara tillgänglig så att alla elever kan tillgodogöra sig undervisningen men stödet för de elever som har behov av stöd som inte innefattar kunskapsinhämtning behöver också vara tydligt och definierat.

Utredningen hänvisar till att extra anpassningar tar tid och resurser från läraren på grund av krävande dokumentation. De åtgärder som utredningen föreslår kommer att behöva dokumenteras i någon form vilket gör det tveksamt hur mycket den administrativa bördan kommer att minska. Bristande dokumentation riskerar att försvåra utvärdering och eventuella

fortsatta stödåtgärder och i slutändan drabbar det eleven. Det riskerar även att bli en otydlighet i vad man redan har provat för anpassningar, stöd och insatser och vilka man har bedömt fungerat eller inte. Det finns utöver detta även en tydlig rättsosäkerhet då det inte finns dokumenterat vilka insatser som genomförts.

Att avskaffa extra anpassningar betyder inte att elevernas behov försvinner. Lärare kommer fortfarande behöva anpassa undervisningen – det ingår i uppdraget. Risken är att fler elever nu i stället måste utredas för särskilt stöd, vilket kan leda till fler och tidigare åtgärdsprogram. Personskadeförbundet RTP ser stora risker med att ta bort extra anpassningar och anser inte att utredningens förslag på nya insatser möter de behov som finns för att tillgängliggöra skolmiljön för elever i behov av stöd.

6.2 Garantin för tidiga stödinsatser och nationella prov i årskurs 3 ska avskaffas

Personskadeförbundet RTP ser risker med att ta bort nationella prov tas bort och ersätta dessa med standardiserade tester. Den information som de nationella proven ger är värdefull och ska dessa ersättas med standardiserade tester är det viktigt att resultaten från dessa tester samlas in nationellt för att kunna följa utvecklingen över tid och möjliggöra uppföljning av statliga och lokala satsningar. Vi vill trycka på vikten av möjligheter till anpassningar för de elever som har behov av det vid standardiserade tester, det är inte alla elever som klarar av att genomföra tester i klassrumsmiljö och då behöver anpassning och stöd erbjudas.

Vi vill dock lyfta att det är problematiskt att avskaffa ett system innan man har utvärderat det ordentligt. Det finns svårigheter i de bedömningsstöd som använts och det har skapat en ökad administration/dokumentation för lärarna men en adekvat utvärdering hade åtgärder kunnat sättas in som hade varit mer ändamålsenliga. Nu är risken att man enbart byter ett system mot ett annat men brister och svårigheter kvarstår. Lösningen borde självklart vara att tillföra de resurser som krävs snarare än att förkasta insatsen. Genom att göra som utredningen föreslår försämrar förutsättningarna för att få tidigt stöd i skolan, och i förlängningen likvärdiga möjligheter för alla elever att klara sin skolgång.

6.3 Alla barn och elever ska kunna följa undervisningen

Personskadeförbundet RTP vill starkt betona att även elever som inte har en funktionsnedsättning eller en diagnos kan behöva stöd. Undervisningen behöver därför utformas så att alla elever kan följa och tillgodogöra sig undervisningen. Men det är inte säkert att enbart ledning och stimulans räcker för att tillgodose elevers behov och det kan vara svårt för enskilda lärare att bedöma vilket stöd elever kan behöva. Vi vill därför lyfta vikten av att fler professioner deltar i bedömningen av en elevs stödbehov.

Skolors arbete med ledning och stimulans behöver utvecklas så att elever får stöttning i sin lärmiljö. Ett stort ansvar läggs på den enskilda läraren och vi menar att det behöver ske en kunskapsutveckling vad gäller lärarutbildningarna och arbetets med lärarnas kompetensutveckling. Det behövs också mer stöd från speciallärare och specialpedagoger. Utredningens förslag missar målet med att stärka förutsättningarna för stödinsatser inom ramen för den ordinarie undervisningsgruppen utan styr resurserna mot stödundervisning respektive särskilda undervisningsgrupper. Det riskerar i sin tur att försvåra lärares

möjligheter med att bedriva en undervisning som ger alla elever den ledning och stimulans som utredningen föreslår.

6.4 Standardiserade tester införs för att uppmärksamma elever med stödbehov

Att använda sig av standardiserade tester kan i vissa fall vara gynnsamt för att upptäcka elever som är i behov av stöd, men man behöver dock utgå ifrån fler underlag än ett standardiserat test när man bedömer vilken stödinsats som bäst tillgodoser en elevs stödbehov. Det kan finnas bakomliggande orsaker till en elevs prestation på ett standardiserat test och dessa kan vara svåra att tolka. Därför vill vi poängtera att det är viktigt med dokumentation och uppföljning för att kunna utvärdera och följa utvecklingen. Det är även viktigt att läraren samråder med andra professioner med specialpedagogisk kompetens innan beslut tas. Vi vill även här trycka på vikten av möjligheter till anpassningar för de elever som har behov av det vid standardiserade tester, det är inte alla elever som klarar av att genomföra tester i klassrumsmiljö och då behöver anpassning och stöd erbjudas.

6.5 Stödundervisning ger ett snabbt och flexibelt stöd

Mindre undervisningsgrupper kan vara till stor nytta för elever som behöver stöd, men det kan också skapa ett utanförskap och stigmatisering ifall mycket undervisningstid tillbringas utanför klassen. Det finns också en risk att man placerar elever med andra behov, som upplevs som stökiga, i ett flexibelt stöd för att på så sätt få undan dem från klassrummet. Om elever får stödundervisning som sker utanför den ordinarie undervisningen kan eleven hamna efter och missa viktiga moment i den ordinarie undervisningen och således behöva mer stödundervisning. Det finns även svårigheter med utökad obligatorisk undervisningstid vilket kan påverka barnets möjligheter till skolskjuts, fritidsverksamhet eller fritidsaktiviteter.

Personskadeförbundet RTP hyser även en oro för de elever som behöver stöd på grund av annat än ämneskunskaper och de som behöver stöd i andra ämnen än svenska, svenska som andraspråk och matematik. Elever med funktionsnedsättning behöver ofta ämnesövergripande anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen och/eller särskilt stöd i flera ämnen under lång tid. Många elever med funktionsnedsättning behöver också stödinsatser under hela skoldagen och i andra situationer än själva undervisningen, som i matsal, vid förflyttningar, på rasten och hjälp med att passa tider. Vi ser risker med att detta förslag kommer att begränsa skolors möjligheter att erbjuda det stöd som är mest ändamålsenligt utifrån elevernas behov.

Personskadeförbundet RTP ställer sig tveksamma till förslaget att stödundervisningen ska vara obligatorisk. Utredningens förslag innebär också ökad administration och det är oklart vem som ska ha ansvar för att arbetet och utvärderingen dokumenteras. Det riskerar att bli en ytterligare belastning för läraren. Dessutom behöver skolan organisera för överlämning av vad eleven har tillgodogjort sig under stödundervisningen. I detta arbete samt i resursfördelning behöver även rektor vara inblandad. Vi ser risker med att det blir otydligheter och gränsdragningsproblem mellan stödinsatser och det finns risk att stödundervisning blir det stöd som sätts in då den insatsen inte kräver kartläggning. Detta leder i slutändan att eleven inte får rätt stöd och utan kartläggning och dokumentation blir detta rättsosäkert.

Personskadeförbundet RTP instämmer i att frågan om grupper och klassers storlek behöver utredas vidare och vill starkt rekommendera att en sådan utredning genomförs.

6.6 Utredning av en elevs behov av särskilt stöd och hur särskilt stöd ska ges

Personskadeförbundet RTP hyser en oro över att förslagen kan innebära en risk att specialpedagoger och speciallärare inte kommer att hinna med arbetsuppgifter som handlar om att tillgängliggöra undervisning och lärmiljöer för elever med olika funktionsnedsättningar, vara en del i skolans systematiska kvalitetsarbete och annat främjande och förebyggande arbete där ett specialpedagogiskt fokus behövs.

Vi ser positivt på att det är elevens behov som ska styra hur det särskilda stödet ska ges och att det inte ska finnas krav på att elever ges annat stöd innan en utredning av en elevs behov av särskilt stöd inleds. Vi ser risker med att det är ansvarig lärare eller mentor som ska anmäla en elevs behov av utredning om särskilt stöd. En elevs behov av utredning kan upptäckas av elevhälsopersonal, rektor, vårdnadshavare eller annan skolpersonal så väl som lärare eller mentor. Det finns en risk att en utredning försenas genom att man måste vända sig till läraren först. Vi ser positivt på förslaget att en utredning av elevens behov av särskilt stöd ska inledas snabbare, men ställer oss mycket tveksamma till att det kommer att realiseras då bristande resurser och brist på behöriga lärare samt brist speciallärare och specialpedagoger är ett faktum i många skolor.

Vi vill betona vikten av att behålla regleringen om att särskilt stöd ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör. Denna skrivning är nödvändig för att elever ska få en inkluderande utbildning vilket är en rättighet enligt såväl FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Nuvarande skrivning tydliggör också att insatserna särskild undervisningsgrupp respektive enskild undervisningsgrupp (3 kap. 11 § skollagen) samt anpassad studiegång (3 kap. 12 § skollagen) inte ska sättas in innan särskilda stödinsatser inom ramen för ordinarie klass har prövats och bedömts som otillräckliga.

FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning har vid den senaste granskningen av Sverige uttryckt oro över ökningen av segregande åtgärder inom utbildningsområdet och avsaknaden av en tydlig mekanism för att övervaka och genomföra inkluderande utbildning. Kommittén rekommenderade därför Sverige att bland annat utveckla en nationell strategi för inkluderande utbildning i syfte att gå från segregerad utbildning till inkluderande utbildning samt inrätta en mekanism för att övervaka och genomdriva tillämpningen av den nationella lagstiftningen om inkluderande utbildning.

Utredningen har inte analyserat förslaget med beaktande av elevers rätt till en inkluderande utbildning, och Sveriges internationella åtaganden, vilket vi anser behöver göras. En viktig utgångspunkt som gäller i dag är också att eleven ska tillbaka till sin elevgrupp när behovet av enskild undervisning eller särskild undervisningsgrupp inte längre kvarstår. Genom nuvarande skrivning tydliggörs vidare att eleven ska ha en ordinarie klasstillhörighet även när eleven placeras i ett annat sammanhang. Att ta bort detta förtydligande skulle kunna resultera i att elever blir utan ordinarie klasstillhörighet, vilket vore problematiskt. Utredningen analyserar inte denna fråga och förslagets effekter utifrån dessa aspekter.

6.7 Elevens stödbehov ska styra om en elev ska ges undervisning enskilt eller i en särskild undervisningsgrupp

Det är viktigt att det är elevens stödbehov som styr om en elev ges undervisning i särskild undervisningsgrupp eller undervisning enskilt. En elev med funktionsnedsättning har rätt till en inkluderande utbildning och undervisning i enskilt eller i särskild undervisningsgrupp kan vara en ingripande åtgärd och det ska inte göras lättvindigt.

Om det, som utredningen föreslår, inte behövs särskilda skäl för att fatta beslut om särskild undervisningsgrupp kan det finnas en risk en elev placeras i särskild undervisningsgrupp mot elev eller vårdnadshavares vilja och utan en kartläggning och kvalificerad bedömning av elevens behov. Detta är rättsosäkert och svårt att överklaga för elev och vårdnadshavare när skälen för skolans bedömning inte blir tydliga.

Personskadeförbundet RTP

Med vänliga hälsningar

Marina Carlsson
Förbundsordförande
Personskadeförbundet RTP